

Tézisek

Szerző: Koós Daniella Éva

Doktori Értekezés címe: Öntöttvas parki pihenőhelyek

Témavezető: Péter Vladimír DLA habil., egyetemi tanár

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Doktori Iskola

Budapest, 2013

1.

A nagyvárosok belvárosi lakosai és a természet közötti kapcsolat hiánya egészségügyi (fizikai és pszichológiai) elváltozásokhoz vezet, a nagyvárosi stressz erre a hiányra vezethető vissza. Az ember élőközege a természet. A nagyvárosok létrejöttével az emberek és a természetes élőközegük között megszűnt a mindennapos kapcsolat. A városok alapterülete védelmi és egyéb funkcionális szempontokból az elengedhetetlenül szükséges mértékében növekedett, az ipari forradalom kiváltotta urbanizációs ugrásig a városi lakosok napi szinten kapcsolatba kerültek a természettel. A XIX. századra a városok alapterületének nagysága többszörösen átlépte azt a szintet, ahol a levegőtlen és szűkutcás beépítés az elérhető közelségben lévő természet mellett még egészségügyileg és emocionálisan megengedhető volt. A városi lakosok „tipikus” egészségügyi tüneteinek túlnyomó része a természetes közeggel való kapcsolat közvetlen hiányára (D-vitamin, porallergia, szorongás), illetve a vele való találkozás immáron nem természetes voltára (szénanátha, egyes ételallergiák) vezethető vissza.

2.

A városlakók kiegyensúlyozott életéhez elengedhetetlenül szükség van a városokon belüli összefüggő zöldterület-szövetre, ahol városlakók optimális rekreációjához jól felszerelt, nagyobb ligetekre van szükség, melyben az épített környezet minimálisan van jelen. Nincs minden közterületen lehetőség arra, hogy elegendő mennyiségű növényt telepítsenek, ezért a szükségletet a túlépített környezetben a zöldterületek folyamatosá tételével elégítik ki. Ez azonban önmagában nem elegendő: a lakók feltöltődéséhez szükség van az architektúra mentes közterek (ligetek, parkerdők) jelenlétére a városban. A nagyobb ligetekben - amellet, hogy összefüggő növényzetük lehetővé teszi, hogy valóban tiszta levegőjű közegben töltsünk fel - az élénk táruló határtalan látvány feloldja az épített korlátok okozta emocionális stresszt.

3.

A történeti városok köztéri bútorainak az alapvető funkcionális követelményeken túl minőségi értéket kell hordozniuk. Az európai nagyvárosok többségében összefonódik a múlt és a jelen. Az elmúlt idők építészeti emlékei patinás tereket hoznak létre, melyekben a modern korhoz igazodó kiegészítőknek két, látszólag ellentétes igénynek kell megfelelnie: a korszerűség mellett bele kell simulnia a formai kialakításukat nézve eltérő igényeknek köszönhető környezetbe.

4.

A kültéri bútorok minőségi értéke a környezetre reflektáló megformálás, a kiváló minőségű kivitelezés és a választott anyaghasználat összessége. A nem egy adott helyszínre tervezett, általános felhasználásra készült kültéri bútorok tervezésénél fontos, hogy a tárgyak segítsék környezetük értékeinek kiemelését, megformálásukban ne legyenek toladóak és figyelemelterelőek, minőségükkel hangsúlyozzák ki az általuk kiszolgált teret.

5.

Az öntöttvas kollektív tudati összképe miatt ma is az egyik legalkalmasabb alapanyaga a történeti városok köztéri bútorainak. Az öntöttvas az az alapanyag, mely formájától függetlenül is felidézi a nagyvárosok klasszikus korszakát, hiszen tömeges, minden területre kiterjedő felhasználásának fénykorra a XIX. századra tehető, anyagminősége lehetővé teszi a kortárs formák archaikus köntösbe burkolását anélkül, hogy azt erőltetettnek, hamisnak, a idegennek éreznénk.

6.

A zöldterületi köztéri bútorok a tér kiegészítő elemei, ahol a cél a parkot látogató kényelmének biztosítása és a természetes közeg előtérbe helyezése. A parkok elsődleges funkciója az, hogy lehetőséget adjanak a természet, és nem a köztéri bútorok esztétikumának élvezetére, ezért a bútorok forma-, szín- és anyagválasztásánál szem előtt kell tartani, hogy a tárgyakat nemcsak használják, hanem velük a zöldterületbe óhatatlanul is belecsempészik az épített környezetet. A minél természetesebb hatás elérése érdekében a parkok köztéri bútorainak csak annyira szabad észlelhetőnek lenniük, hogy a sétáló megtalálja az adott "civilizációs" kiegészítőt, amennyiben azt igényli.

7.

A jól megtervezett köztéri bútor nem igényel különösebb karbantartást, rendszeres ápolás nélkül is esztétikusan öregszik. A köztereket érintő beruházások egyik fő problémája, hogy míg felszerelésükhöz az önkormányzatoknak rendelkezésére áll az adott összeg, a megvalósult projektek fenntarthatóságát ritkán veszik figyelembe. Gyakran az olcsóbb, ezért többnyire gyorsan és könnyen amortizálódó tárgyakkal szerelik fel a tereket, amelyek folyamatos karbantartás hiányában inkább csúfítják, mint kiszolgálják környezetüket. Abban az esetben, ha a bútorok utógondozása nem megoldott, fontos, hogy azok formai kialakítása, szerkezete és felületkezelése úgy legyen megtervezve, hogy azokon a több évi időjárás, esetleges nem rendeltetésszerű használat és a kisebb mértékű vandalizmus okozta károk ne funkcióvesztésként jelenjenek meg, azaz elhanyagolt állapotban is szívesen használják a közterek látogatói.